

Sea-aasta lõppes ilmataadi tembutustega

Autor

Ain Kallis

Jaauar oli tänavu kevadine - kohati puhkesid pajudel urvad.

Üldiselt on mul täiesti kama, kas aastat kutsutakse mingi kauge maa traditsioonide kohaselt lehma-, sea- või konna-aastaks. Jaauari lõpul porimülgastes kakerdades meenutasin tahtmatult, kuidas idamaa kalendri järgi lahkuvat aastat kutsutakse.

Kuna alanud ajajärk töotavat kaasa tuua majanduskriise, võiks teda, vähemalt õhtumaal, nimetada kirikurotiaastaks.

Luuletaja Heljo Männil on ilus lasteluuletus: «Ilmatark, ilmatark, kas sa ikka oled tark? Vaata, varsti juba näärid, aga pori saapaid määrib?!» Need etteheited on siin küll valel aadressil ☹ egas ilmavaatlejad või sünoptikud tsükloneid maale too (nagu nüüd armastatakse öelda).

Paljudele jääb meelde jaauari vihmane keskpaik ning lõpp. Tegelikult oli ☹ vähemalt idapoolsemas Eestis ☹ maa valge pool kuud. Hea seegi. Pealegi hakkame juba ära harjuma soojemate ilmadega, ega muidu panda lugudele lehtedes sääraseid pealkirju nagu «Filmivõtted kestavad käre das pakases öö läbi».

Vaatasin huvi pärast, kui käre da kül maga nood kinomehed mä slesid ☹ õhutemperatuur oli kümme miinuspügalat! Aastaid on pakaseks peetud ikka vähemalt kahtkümmet külmakraadi.

Jaauar kui aprill

Läinud näärikuul oli külm vaid kuu avakolmandik. Öigemini öeldes ☹ normikohane. Aasta esimesed päevad olid lausa nii soojad, et Haanjamaal olevat põldu küntud (taliküüdi tehtud?!).

Teine kümme päevak oli rohkem sügise moodi. Keskmised temperatuurid olid kaheksa kuni kümme kraadi tavapärasest kõrgemad! Ja kus sadas: kohati kolm korda rohkem kui keskmiselt. Kui kümme päeva varem oli muld jõudnud külmuda 30☹38 sentimeetrini, siis nüüd oli pinnas kohati jälle läbinisti sula. Eesti keskmiseks õhutemperatuuriks arvatati 2,1 °C, mis sobiks paremini aprilli või novembri algusesse.

On olnud soojemgi

Jaauari viimase kolmandiku õhutemperatuur üle Eesti oli samuti seitsme-kaheksa kraadi võrra

keskmisest kõrgem ehk +0,7 °C (mullu - 8,2 °C).

Jälle, juba mitmendat aastat tundus, et seesugust sooja jaanuari pole siinmail nähtud, aga võta näpust, tänavune näärikuu oli Tartu pikas kliimareas (alates 1866. aastast) alles üheksandal, poole sajandi reas aga kuuendal kohal. Kraadidelt soojemad olid näiteks hiljutised 1998. ja 1992. alguskuud, eriti aga vaatlusrea kõige soojem, 1989. aasta näärikuu.

Jahedam oli ka sel kuul Kirde-Eestis (Jõhvis - 1,7 °C), soojem saartel (Vilsandil + 1,7 °C).

Sademeid saime seekord vihma, lume ja lörtsina riigis keskmiselt 57 mm ehk 147% normist. Vähem kui mujal (aga normilähedaselt) sadas Ruhnus - 35 mm, Tallinn aga sai ligi kahekordse portsu ehk 80 mm.

Kui mullu jäi meelde mitu tormi, siis nüüd kollitas üleujutus vaid 19. ja 20. kuupäeval.

Ettevaade: ilmataadi suhtumine meisse pole muutunud

Inimene pole kunagi rahul ei ilma ega ilmaeluga: palgad võiksid meil kõrgemad olla, talvised temperatuurid (tänavu!) terake madalamad ja maa kõvasti lumisem.

Teiselt poolt on ju väiksemad küttearved igati teretunud nähtus. Ei tahaks enam kuidagi kuulda külmadest talvedest, mis olid siin mitte ammu - 1995/96 või 1984/85 ja 1986/87. See mõjutaks kõvasti meie suhteid kõige kallimaga, s.o rahakoti sisuga.

Kaks aastat tagasi olevat leht The New York Times avastanud, miks on Eesti IT-mehed nõnda edukad: külm kliima sunnib inimesi toas istuma ja arvutiga tegelema!

Tänavune talv on seni olnud väga soe ja pakast ei paista kusagilt ähvardamas. Meie sünoptikud ennustavad keskmisest kaks kuni neli kraadi soojemat küünlakuud.

Sekka peaks juhtuma mõni päris krõbekülm öö. Seekord paraad vast pakase tõttu ära ei jää. Sademed, neid võiks prognoosi järgi tulla ohtralt, nii lumena kui ka vedelamal kujul.

Kas teate?

31. jaanuaril valiti Eesti Loodusuurijate Seltsi uueks, selle 155-aastase ajaloo kolmekümnendaks presidendiks astrofüüsik Tõnu Viik, asepresidendiks aga bioloogist suursaadik Toomas Tiivel. Liikmete hulgast tuli ettepanek tõsta presidendid edaspidi aadliseisusesse (nagu von Liphart, von Baer jt). Eriti hästi kõlavat aga prof Hans von Trass!

Välismaalt

- ☒ Lääne-Austraalias püsis 62 päeva temperatuur üle 40 °C.
- ☒ Esimest korda üle saja aasta sadas Bagdadis lund.
- ☒ USAs kaalutakse 24 tuumareaktori sulgemist - ränga põua tõttu ei jätku jahutusvett.
- ☒ Jordaania pealinnas Ammanis oli väga suuri raskusi lennukite ja lennuvälja jääst puhastamisega.
- ☒ Siberis Omski lähedal sadas 1500 km² suurusel alal oranži värvi lund. See olla tulnud sinna tolmana Kasahstani stepist.

Aastate eest

- ☒ 12.01.1888 tappis USAs Minnesota ja Nebraska osariikides lumetorm ligi 500 last.
- ☒ 10.01.1962 hukkus Peruu lumelaviinis 3500 elanikku.
- ☒ 06.01.1966 tõusis Kanadas Pincher Creeki ilmajaamas temperatuur 4 minutiga 21 kraadi võrra! Seda tingis mägedest laskuv chinooki-nimeline kuum tuul.
- ☒ 1908. aasta näärikuu oli Tartus õhusoojalt keskpärane (-5,6 °C) ja sademeterohke (47 mm). Lund oli kuni 30 cm.

Päevalehes kirjutati ilmaelust:

- ☒ Prof. Kaigorodov: Tänavuse talve esimene pool oli mitmes meie riigi osas kaunis ebahariline. 1743. aastast saadik on Peterburis talve ainult kolm korda külmem olnud kui möödaläinud detsembrikuul.
- ☒ Aastakokkuvõttest. Meie näeme, kuidas inimesed sellega enestele rõõmu püüavad valmistada, et nad teisa inimesi taga kiusavad, neile kurja teevad, neid teotavad, nende varanduse ära võtavad, neid piinavad ja tapavadgi.
- ☒ Lumetuiskude tagajärgede üle tuleb teateid: ülepea on Vene raudteedel enam kui 8000 vagunit lume sisse seisma jäänud. Mitmes rongis on reisijad ja konduktorid ära külmanud.